OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Tekijänoikeuslain uudistus: HE 43/2022

27.5.2022 Talousvaliokunta

Tekijänoikeus **digitaalisilla sisämarkkinoilla** (DSM direktiivi) + verkkolähetysdirektiivi

- **Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta**
- Kyse 13.4.2022 annetusta hallituksen esityksestä, jolla
  - **EU:n tekijänoikeusdirektiivi** ja verkkolähetysdirektiivi ehdotetaan sisällytettäväksi Suomen lainsäädäntöön.
    - Direktiivien toimeenpano edellyttää **laajoja muutoksia tekijänoikeuslakiin ja on merkittävin modernisointipaketti 20 vuoteen** sitten 2001 vuoden ”tietoyhteiskuntadirektiivin”
  - **Verkkolähetysdirektiivi** kehittää ETA-alueen lähetystoimintaa
    - teknologianeutraalimmaksi ja mahdollistaa helpotetun lisensioinnin ohjeispalveluille tietyiltä osin
- Esitetään uutta 184 a §:ää lakiin sähköisen viestinnän palveluista

Lakiuudistuksen keskeisin sisältö pykäläjärjestyksessä…

I Tekijänoikeuden rajoitukset (ja sopimuslisenssi)

→ tiedonlouhinta, opetuskäyttö, parodia, kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttö kulttuuriperintölaitoksissa

II Verkkolähetysdirektiivin voimaansaattaminen

→ edelleenlähettäminen, **YLE Areena- tyyppiset** oheispalvelut rajat ylittävissä tilanteissa, ”suora siirtäminen”

III Sopimussuhteiden sääntely

→ Asianmukainen ja oikeasuhtainen korvaus, oikeus saada selvitys ja peruutusoikeus ***tekijöille ja esittäville taiteilijoille***

IV Näyttelijöiden yksinoikeus

→ vaikkei sisälly direktiiviin, yksinoikeuden laajennus; parantaa merkittävästi esittäjien asemaa

V Lehtikustantajan lähioikeus

→Uusi lähioikeus, jolla lehtikustantajat saavat yksinoikeuden julkaisunsa yleisölle välittämiseen ansiotarkoituksessa **(mm. uutisaggregointipalvelut)**

VI Verkkosisällönjakopalvelut

→ Alustapalvelut (**mm. Youtube)** tekijänoikeudellisesti vastuussa teosten käytöstä palveluissaan internetissä

Tekijänoikeuden taloudelliset vaikutukset

- Tekijänoikeustoimialat ovat tasaisesti kasvattaneet osuuttaan sekä BKTstä että työllisten määrästä koko 2000-luvun.
  - Tunnistetaan tekijänoikeustoimialat eli alat, jotka hyödyntävät tekijänoikeuden alaisia teoksia; toimialoilla painoarvot niiden ”tekijänoikeusriippuvuuden” mukaan
  - Keskeistä, että lasketaan
    - **toimialojen jalostusarvo suhteutettuna bruttokansantuotteeseen** ja
    - **toimialojen työvoiman määrä suhteutettuna työllisten kokonaismäärään**
- Tekijänoikeustoimialojen osuus BKTsta nousi 5,44 prosentista vuonna 2016 5,69 prosenttiin vuonna 2020. **Jalostusarvo vuonna 2020 oli n. M 13,5 €.**
- Työllisten määrästä osuus oli v. 2016 5,69% ja v. 2020 5,87%. **Tekijänoikeustoimialat työllistivät n. 146 000 ihmistä v. 2020.**
- Suurinta kasvu oli toimialaryhmässä ”Software and Databases” ja suurin suhteellinen pieneneminen ryhmässä ”Press and Literature”. ”Software and Databases” on selkeästi suurin tekijänoikeustoimi kaikilla mittareilla.

HE:n taloudelliset vaikutukset

- *HE 43/2022: ”Vaihtoehtoisesta menettelystä erimielisyyksien ratkaisemiseksi arvioidaan aiheutuvan vuosittain noin 170 000 euron kustannus, joka tulisi maksaa valtion talousarviosta. Tarvittava rahoitus menettelyn henkilöstökuluihin vuonna 2023 katetaan opetus- ja kulttuuriministeriön toiminta-menoista.”*
- Valtiontaloudelliset **välittömät vaikutukset** koskevat TeK L 55 i §
- ”*Vaihtoehtoinen menettely erimielisyyksien ratkaisemiseksi.*”
  - OKM monitoroi virkavastuulla
  - 15-20 asiantuntijaa käsittelee tekijön/käyttäjän argumentit ja antaa suosituksen => palveluntarjoaja estää/poistaa sisällön palvelusta tai palauttaa sisällön palveluun
  - Sähköinen järjestelmä, vähentää kuluja alkuvuosien jälkeen
- **OKM toimintamenot; Tae 2023, 100 000 €**
- HE:n myötä ei synny kvantitatiivisesti mitattavia välittömiä vaikutuksia tekijöiden tai käyttäjien oikeuksiin

Tekijänoikeusinfrastruktuurin kehittäminen avainasemassa

- **Tekijänoikeusjärjestelmän toimivuus kehittyy dataa hyödyntämällä**
- Tekijänoikeusinfrastruktuuria (teoksia, tekijöitä ja oikeuksia koskevat datan hallintaa koskevat käytännöt ja standardit) kehittämällä voidaan ottaa käyttöön
- **→uusia teknologioita (hajautetut järjestelmät, lohkoketjut), joilla voidaan**
- **→ aukottomasti tunnistaa teos, sen tekijät, siihen kohdistuvat oikeudet, territoriot, lainsäädäntö, jolloin luvat voidaan hankkia, ja käyttö raportoida parhaimmillaan reaaliaikaisesti.**
- → Korvaukset löytävät perille kaikille oikeudenhaltijoille (digiwallet)
- → Luovat alat kasvavat ulkopuolisilla luovilla henkilöillä n. 20-30% vuosivauhdilla.
- Uusiin teknologioihin investoiminen lisää myös tekoälyn hyödyntämistä oikeuksien hallinnointiin

KIITOS

anna.vuopala@gov.fi